

соціалізації, стає джерелом індивідуалізації особистості, яка не тільки суб'єктивно засвоює цей досвід, але й активно його переробляє [4].

Узагальнюючи те, що було сказано вище, можна зробити такі висновки. Соціалізація є необхідною умовою успішного функціонування людини у будь-якому соціальному середовищі. Навчання у ВНЗ – це перехідний момент між юністю та зрілим життям. Процес соціалізації тут може проходити як природно та легко, так і складно та проблематично. Навчальний заклад бере на себе немалу відповідальність при такому складному та важливому процесі. Адже суспільству потрібні люди, які реалізують свій талант та не тільки добре виконують свою роботу, але й вносять вклад у загальний розвиток та добробут. Особлива роль належить творчій діяльності, що організується у процесі навчальної та позанавчальної діяльності, яка виступає у якості основи для досягнення необхідного рівня активності у пізнавальній діяльності, а також складання міжособистісних відносин, що дозволяють зняти проблеми соціальної адаптації студентів у ВНЗ та у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Воробьёв Н.Е., Мизюрова Э.Ю. Развитие творческой активности студентов при изучении дисциплин гуманитарного цикла. Монография / Н.Е. Воробьёв, Э.Ю. Мизюрова – Волгоград : «Перемена», 2001. – 184 с.
2. Грецов А.Г. Тренинг креативности для старшеклассников и студентов / А.Г. Грецов – СПб.: Питер, 2007. – 208 с.
3. Мудрик А.В. Социализация человека: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.В. Мудрик – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 304 с.
4. Реан А.А. Психология личности. Социализация, поведение, общение / А.А.Реан – СПб.: «Прайм- ЕВРОЗНАК», 2004. – 416 с.
5. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ю.Г. Фокин – М : Издательский центр «Академия», 2002. – 224 с.

The article deals with peculiarities of the process of young people's socialization during the period of their study at universities and the influence of this process on higher creative activity and formation of their personality under the present-day conditions. Necessity to re-orient educational process on the overall development of future specialist's personality is grounded.

Key words: socialization, activity, personality, educational process, development.

УДК 373.5.001

Попович Л.М.*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У СІЛЬСЬКИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглянуто педагогічні умови організації методичної роботи у сільських загальноосвітніх навчальних закладах, дотримання яких сприятиме зростанню педагогічної майстерності вчителя.

Ключові слова: методична робота, сільський загальноосвітній навчальний заклад, нетрадиційні форми методичної роботи.

Методична робота у сільських загальноосвітніх навчальних закладах становить систему взаємопов'язаних дій і заходів, спрямованих на підвищення професійного рівня педагогічного колективу, розвиток ініціативи і творчості кожного учителя, підвищення ефективності навчально-виховного процесу, досягнення результатів у навчанні та вихованні.

* © Попович Л.М., 2012

Педагогічні умови організації методичної роботи – система форм, методів, засобів, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети.

Враховуючи особливості педагогічної діяльності учителів сільських шкіл, важливо підкреслити, що обов'язковою умовою зростання їх майстерності є методична робота.

Аналіз наукової літератури, нормативних документів, досвід роботи свідчить, що успішне розв'язання проблем організації науково-методичної роботи у закладах освіти має позитивний вплив на результати діяльності сільської школи. Зазначені проблеми знайшли своє відображення у працях відомих вчених Ю.К.Бабанського, О.Я.Савченко, В.І.Бондаря, Л.В.Занкова, І.П.Жерносека, Ю.З.Гільбуха, М.Ю.Красовицького, С.В.Крисюка, І.В.Зайченка тощо.

Вивчення науково-методичної літератури, передового педагогічного досвіду доводять, що сучасні дослідники розкривають сутність, особливість та значення науково - методичної роботи, що сприяє збагаченню педагогів творчими знахідками, допомагає учителеві підвищувати свою майстерність, спонукає до самоосвіти.

Умови педагогічної праці вчителя сільської школи мають свої особливості, що вимагають специфічної підготовки педагога до роботи у таких закладах освіти. Відповідна підготовка частіше набувається у процесі практичної діяльності та у ході методичної роботи, що організовується як на базі школи, так і на міжшкільному чи районному рівнях.

У цьому процесі здійснюється системне підвищення професійної майстерності педагогічних працівників шляхом використання нетрадиційних форм методичної роботи.

Про сучасні підходи до організації методичної роботи з учителями сільських шкіл свідчить досвід загальноосвітніх навчальних закладів Обухівського району Київської області, що працюють над проблемою удосконалення педагогічної майстерності педагогів.

Загалом методична робота у школах спрямована на розробку, апробацію й впровадження педагогічних технологій, побудованих на особистісно зорієнтованому підході, що використовується у навчально-виховного процесі, продуктивність якого пов'язана з малою чисельністю учнів у класах сільської школи.

У ході методичної роботи реалізуються проекти, що передбачають заходи по збереженню й зміцненню здоров'я учасників навчально-виховного процесу, створення авторських програм, окремих педагогічних технологій, сценаріїв та моделей нетрадиційних уроків і інших науково-методичних розробок.

Особливістю сільської школи є малочисельність шкільного колективу, яка ускладнює організацію методичної роботи у школі, що спричинено кількісним складом вчителів.

Методична робота у таких закладах не може обмежуватися можливостями однієї школи, тому для підвищення власної педагогічної майстерності педагога можуть брати участь у міжшкільних методичних заходах, які організовуються, як правило, у опорних школах.

Зміст методичної роботи передбачає організацію пошукових досліджень в галузі розробки та впровадження методики, технологій навчання і виховання, удосконалення форм і методів роботи з педагогічними працівниками; трансформування наукових ідей у педагогічну практику; створення інформаційно-методичного супроводу процесу навчання; здійснення консультування вчителів щодо використання педагогічних інновацій, нових форм організації навчально-виховного процесу, впровадження досягнень психолого-педагогічної науки; пошук, узагальнення, аналіз і впровадження передового педагогічного досвіду; розроблення методичного супроводу самоосвіти й саморозвитку педагогів відповідно до процедур їх атестації; впровадження сучасних методик навчання й виховання; розроблення системи моніторингу навчальних досягнень учнів шляхом використання тестової, діагностичної бази; забезпечення просвітницької діяльності й інформаційної підтримки педагогів.

На завершальних етапах практикується оприлюднення результатів праці вчителів через педагогічну пресу, засоби масової інформації.

Система методичної роботи, як сукупність науково-методичних заходів, спрямованих на зростання педагогічної майстерності та професійної компетентності вчителів, забезпечує умови для розроблення та використання творчих пошуків педагогів у міжкурсовий період.

Загальні завдання методичної роботи у цих закладах передбачають вивчення умов забезпечення психічного і фізичного здоров'я вихованців, набуття ними життєвого досвіду та вироблення умінь і навичок, необхідних для подальшого навчання; підготовку керівників шкільних методичних об'єднань, творчих груп, мікрогруп, майстер-класів до роботи в малочисельних класах; надання методичної допомоги відповідно до потреб педагогів; підготовку вчителів до атестації; розвиток педагогічної творчості вчителів; створення умов для науково-дослідницької діяльності; розроблення методичного супроводу навчально-виховного процесу; використання нових нетрадиційних форм навчання, що підвищують ефективність навчально-виховного процесу.

Мета й завдання розвитку сільської школи висуває нові вимоги до організації методичної роботи малочисельної школи, що реалізуються спільно з районними методичними службами.

На наш погляд, ключовими принципами, що закладаються в основу методичної роботи, виступають: науковість, гуманізм, демократизм, системність, доступність, наступність.

У сучасній практиці роботи з педагогічними працівниками активно використовується метод моделювання, у процесі якого створюються варіативні моделі методичної роботи, що розробляються відповідно до визначених завдань: розроблення науково-методичного супроводу освітнього процесу; вивчення нормативно-правових документів про освіту, освітніх стандартів, навчальних програм, нових підручників; поглиблення педагогічних знань; підвищення загального рівня професійної культури; організація співпраці з науковими установами; організація дослідницько-експериментальної роботи; моніторинг навчальних досягнень учнів; розвиток та поєднання традиційних і нових форм науково-методичної роботи; вироблення методичних рекомендацій; удосконалення якості навчально-виховного процесу; поширення передового досвіду у педагогічній пресі, засобах масової інформації та інших джерелах.

Для реалізації зазначених завдань пропонуємо використовувати як удосконалені, так і традиційні форми методичної роботи, до яких належать: індивідуальні, колективні, масові та нетрадиційні.

Серед найбільш поширених традиційних форм методичної роботи, що використовуються у сільській школі, можна назвати такі:

індивідуальні – діагностування, індивідуальні консультації, стажування, наставництво, самоосвіта, робота над власною науково-методичною проблемою, участь у професійних конкурсах "Учитель року", творчі звіти, підготовка і видання методичних посібників, розробка авторських програм, висвітлення передового досвіду роботи у засобах масової інформації;

колективні – теоретичні семінари, семінари-практикуми, інструктивно-методичні наради, методичні тижні, робота творчих груп вчителів з певних предметів чи об'єднаних за темою, участь у районних та проведення шкільних виставок передового педагогічного досвіду;

масові – педагогічні ради, методичні виставки, предметні тижні, педагогічні читання, педагогічні зустрічі, дні відкритих дверей, засідання "круглих столів", огляд методичної літератури тощо.

Важливою індивідуальною формою методичної роботи з педагогами-початківцями є «Школа молодого вчителя», основна метою діяльності якої – це адаптація молодого педагога в освітньому середовищі малочисельної школи, надання методичної допомоги з питань планування, роботи із шкільною документацією, методики викладання, професійного становлення педагога, вироблення власного стилю роботи, формування потреби самовдосконалення. Основними завданнями в організації методичної роботи з молодими вчителями є підготовка до уроку, організація наставництва з питань здійснення навчально-виховного процесу та аналіз його результатів.

Результативною формою індивідуальної методичної роботи є самоосвіта вчителів, що проводиться у поєднанні з колективними формами роботи з метою підвищення кваліфікації і теоретичного рівня педагогів. Найважливішими напрямками з самоосвітньої діяльності педагогів є вивчення вимог програм і підручників, використання довідково-інформаційних матеріалів; виконання практичних завдань; оволодіння педагогічними технологіями; технікою оброблення інформації; опрацювання матеріалів передового педагогічного досвіду (виступи, участь у педагогічній раді, семінарах) тощо.

Ефективною формою методичної роботи в малочисельній школі вважаємо тимчасові й незмінні проблемні групи, які створюються для поглиблення педагогічних знань. У такі групи об'єднуються педагоги, що цікавляться певною проблемою і бажають поглиблено вивчити її, перевіряти на власній практиці. Формування проблемних груп може здійснюватися і під час підготовки педагогічних рад, творчих звітів, конференцій тощо.

Важливою формою масової методичної роботи є педагогічні читання, на яких вивчаються й обговорюються актуальні науково-методичні проблеми. Педагогічні читання частіше проводяться на підсумкових етапах вивчення науково-методичної проблеми, передусім до ювілейних дат письменників-земляків, відомих педагогів, вчених.

Педагогам необхідно забезпечити цілеспрямовану методичну роботу через оволодіння та впровадження методик і прийомів здоров'я зберігаючих інформаційних технологій у навчально-виховний процес, створення творчих груп учителів, що працюють над педагогічною проблемою школи, розширення зв'язку школи із опорними школами, науковими установами: лабораторією сільської школи Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

Змістом для розгляду на засіданнях методичних структур можуть бути питання пов'язані з рівнем навченості, вихованості й розвитку учнів школи, вимогами навчальних програм, освітніх стандартів: наявністю варіативних підручників і навчальних посібників; знаннями з психології, педагогіки, методики, управління; освоєнням інновацій, упровадженням інформаційних технологій у навчальну діяльність; наявністю професійних інтересів і запитів педагогів.

У закладах освіти значного поширення набули нетрадиційні форми методичної роботи, що проводяться з педагогічними працівниками сільських шкіл, зокрема: конкурс шкільної науково-методичної продукції, розроблення авторських програм, посібників, дидактичних матеріалів з історії школи, села, організація краєзнавчо-пошукової роботи, проведення аукціонів педагогічних ідей, майстер-класів, захисту проєктів, розроблення рейтингу досягнень педагогів тощо.

На базі опорної школи педагоги мають можливість обмінюватися передовим педагогічним досвідом, працювати в інформаційному просторі, використовувати інноваційні ресурси закладу.

Запровадження нетрадиційних форм методичної роботи у практику сільських шкіл допомагає учителям працювати над підвищення професійного рівня, збагачувати новими ідеями власний досвід, впроваджувати їх у життя.

З метою вдосконалення структури, форм і методів методичної роботи створюються опорні міжшкільні методичні кабінети, діяльність яких спрямована на:

- забезпечення умов для оволодіння вчителями новими технологіями навчання й виховання учнів;
- підвищення професійного потенціалу педагогів і мотивації до розвитку й удосконалення;
- надання методичної допомоги педагогам у професійній діяльності;
- поширення нових педагогічних ідей, нових дидактичних технологій тощо.

Опорний міжшкільний методичний кабінет, як правило, створюється і функціонує в опорній школі (школа I-III ступенів) і має свої філії у малочисельних навчальних закладах, що збагачує педагогічний досвід учителів школи і створює умови для використання досягнень вітчизняної науки і практики.

Основними завданнями діяльності опорного міжшкільного методичного кабінету є здійснення інформаційно-просвітницької роботи та надання консультативної допомоги вчителям малочисельних шкіл.

В опорному міжшкільному методичному кабінеті зосереджено: нормативно-правові документи про освіту, плани роботи, накази про організацію методичної роботи, методичні рекомендації щодо вивчення предметів, методичні розробки з різних тем навчальних програм, доповіді на шкільних читаннях, дидактичні матеріали, матеріали передового педагогічного досвіду, авторські програми, посібники з історії школи, села, матеріали краєзнавчо-пошукової роботи, матеріали шкільних методичних та інших професійних об'єднань, графіки проведення методичних заходів з педагогічними працівниками, матеріали про хід атестації педагогічних працівників, науково-методична література, матеріали, банк даних передового педагогічного досвіду, освітніх технологій, педагогічна преса тощо.

Опорний міжшкільний методичний кабінет забезпечується комп'ютерною технікою, що дає можливість працювати у мережі Інтернет, надає доступ до сайтів сільських закладів освіти, району, області. Саме в опорному методичному кабінеті для вчителів сільських шкіл створюються сприятливі можливості для оволодіння новими технологіями, що спонукають до подальшого зростання творчості вчителя. В опорному міжшкільному методичному кабінеті педагоги працюють над розробленням проектів, авторських програм, уроків тощо.

Мета опорного міжшкільного методичного кабінету полягає в:

- підвищенні оперативності у вирішенні організаційно-методичних завдань і створенні єдиного інформаційно-методичного простору сільських шкіл;
- розширенні доступу педагогів до необхідної методичної й професійної інформації;
- систематизації, узагальненні й поширенні передового педагогічного досвіду;
- постійному й оперативному моніторингу рівня професійної майстерності, участі педагогів у методичній роботі школи.

Діяльність опорного міжшкільного методичного кабінету спрямована на вирішення наступних завдань:

- забезпечення педагогам широкого доступу до навчальних і методичних матеріалів;
- ознайомлення з найновішими розробками та технологіями;
- забезпечення педагогів постійною консультативною підтримкою.

Опорний міжшкільний методичний кабінет функціонує як єдине інформаційно-методичне середовище, що дозволяє забезпечити доступ до тих освітніх ресурсів і продуктів, які розробляються творчо працюючими вчителями. Це й сценарії уроків, презентації, що супроводжують ці уроки; творчі звіти вчителів-предметників, методичні рекомендації та ін.

У такому закладі також розміщуються матеріали навчальних семінарів, предметних тижнів, засідань педагогічної й методичної рад шкіл, шкільних методичних об'єднань тощо.

Опорний міжшкільний методичний кабінет, здійснюючи координуючу роль у організації методичної роботи, стає центром акумуляції нових ідей, методик, технологій, що використовуються в практиці педагогів малочисельних шкіл.

Описані вище форми методичної роботи можуть бути ефективними, якщо вчитель буде постійно дбати про зростання творчого потенціалу, працювати над освоєнням педагогічних інноваційних ідей, підвищенням професійної компетентності для досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел

1. Модернізація мережі сільських загальноосвітніх навчальних закладів в Україні / За заг. ред. В.В.Мелешко.- ч.1,К.: Поліграфкнига, 2010. – 96 с.
2. Модернізація мережі сільських загальноосвітніх навчальних закладів в Україні / За заг. ред. В.В.Мелешко.- ч.2,К.: Поліграфкнига, 2010. –80 с.
3. Педагогічний словник / за редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д. - К. : Педагогічна думка, 2001. – 514 с.

The article examines pedagogical conditions of methodological work in rural secondary schools following which improves teaching excellence.

Key words: *methodical work, country secondary school, non-traditional forms of technical work.*